

Jak studovat město?

Kapitoly z urbánních dějin

- Studium dějin měst v Evropě, pojmosloví
- **Prameny dějin měst – typologie, kritika a zdroje; ikonografie města**
- Hlavní etapy vývoje městské sítě v Českých zemích v evropském kontextu
- Typologie měst – hlavní typy městských sídel
- Urbanistika a územní plánování, zónování města, hlavní elementy městské krajiny; zrození „historického jádra“ a péče o „městskou krajinu“
- 2 exkurze (archiv a výzkum v terénu)
- Materiály v IS, kontakt zůstává **chodejovska@mzk.cz**

Staré mapy

Terminologie

- Stará mapa = archivní dokument; mapa, jejíž mapový obsah již neodpovídá realitě (není aktuální)
- historická mapa = tematická mapa s historickým obsahem (rekonstrukční mapa); výsledek práce historika

Členění map

- podle vnějších znaků
rukopisné x tištěné
- podle obsahu
obecně geografické (topografické, přehledné)
x tematické
- podle původce
soukromé x úřední dílo
- podle měřítka a zobrazeného území
velkých měřítek – do 1:10.000
středních měřítek – 1:10.000 – 1:200.000
malých měřítek
- **mapy jako historické prameny kartografické:
individuální a srovnávací**

Srovnávací historické prameny kartografické

(Müllerova mapa Čech/Moravy)

Mapový portál VÚGTK: <http://mapy.vugtk.cz/muller/index.php?rs=2>

I. vojenské mapování

Laboratoř geoinformatiky UJEP: <http://oldmaps.geolab.cz>

II. vojenské mapování

Laboratoř geoinformatiky UJEP: <http://oldmaps.geolab.cz>; mapy.cz

stabilní katastr

Geoportál ČUZK / Ústřední archiv zeměměřictví a katastru:
<http://geoportal.cuzk.cz>; <http://archivnimapy.cuzk.cz>

III. vojenské mapování

<http://www.chartae-antiquae.cz/cs/mapsets/>

Müllerova mapa Čech, Moravy

<http://mapy.vugtk.cz>

Mapový portál - Mapserver - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje nápověda

Mapový portál - Müllerova mapa Čech x Mapový portál - Mapserver x +

mapy.vugtk.cz/mapserver_old/index.php

Nejnavštěvovanější Jak začít Přehled zpráv

Vrstvy - rastrové mapy

- Müllerova mapa Čech
- Müllerova mapa Moravy
- Speciální mapy III. v.m.
- SMO 5 - 1. vydání

Vrstvy - vektorové mapy

- Hranice České republiky
- Obce České republiky

Souřadnice v S-JTSK

X = 1140043
Y = 693421

Měřítko mapy

0 2500 5000 7500 10000 m

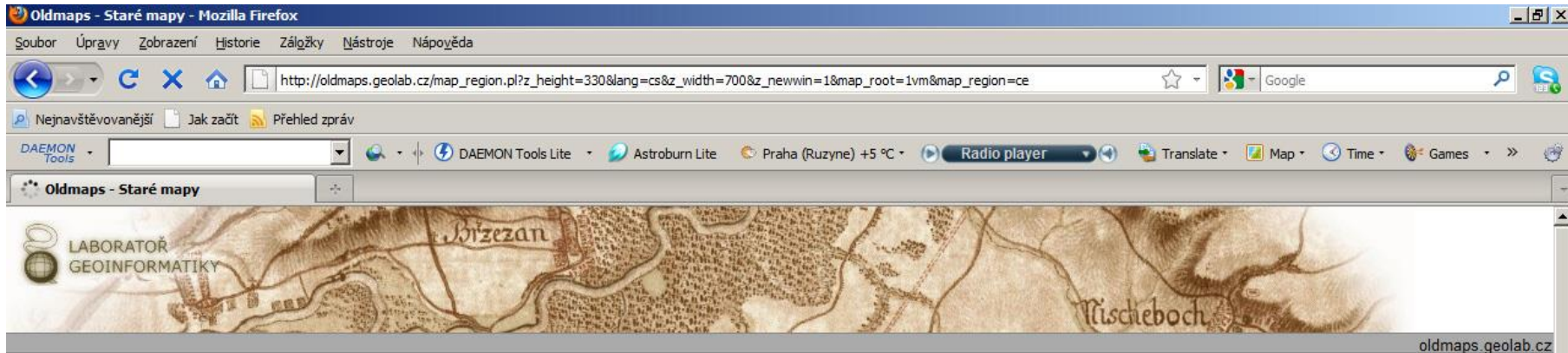
The image shows a detailed historical map of Bohemia and Moravia, titled 'CIRCULUS BOHEMINENSIS'. The map is rendered in a sepia tone and features a red border that outlines the current borders of the Czech Republic. The map is densely populated with place names and geographical features. The browser interface includes a sidebar with layer selection options, coordinate information, and a scale bar. The browser's address bar shows the URL 'mapy.vugtk.cz/mapserver_old/index.php'. The footer of the page contains the text 'Aktualizováno: 9. září 2010 | Webmaster | © 2008 - 2010, VÚGTK, v.v.i.' and a copyright notice '© VÚGTK, v. v. i., 2010 © Historický ústav AV ČR, v. v. i., 2010'.

Aktualizováno: 9. září 2010 | Webmaster | © 2008 - 2010, VÚGTK, v.v.i.

© VÚGTK, v. v. i., 2010 © Historický ústav AV ČR, v. v. i., 2010

Laboratoř geoinformatiky Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (GEOLAB)

<http://oldmaps.geolab.cz> – I. a II. vojenské mapování

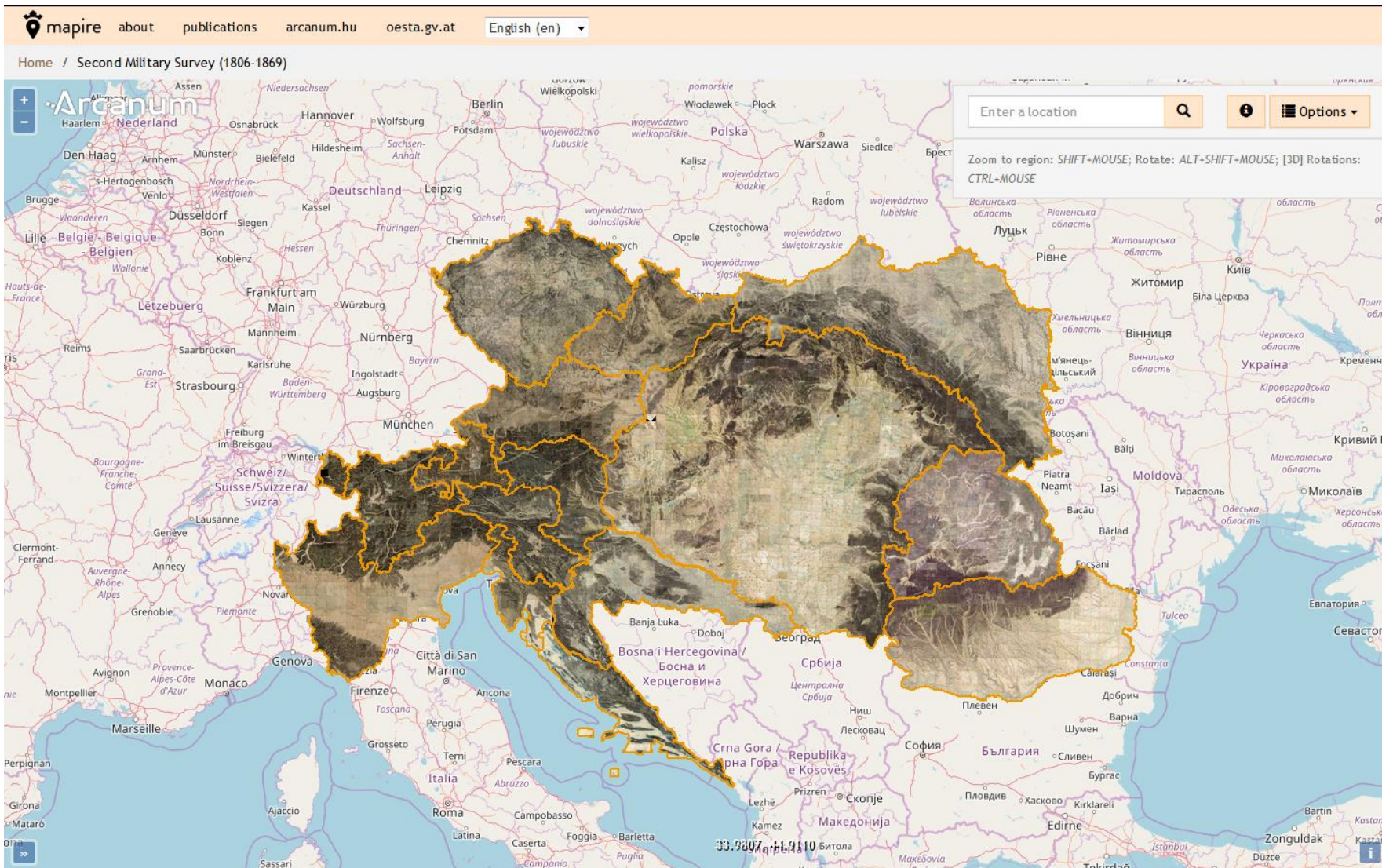

I. vojenské (josefské) mapování - Čechy

- Hlavní menu
- I. vojenské mapování
- II. vojenské mapování
- III. vojenské mapování
- Müllerovo mapování
- Stabilní katastr
- Odkazy
- Nastavení
- Hlavní strana
- Deutsch
- English
- WebArchiv

Společnost Arcanum Budapest - mapire.eu : I. a II. vojenské mapování celé Habsburské monarchie

Mapy Ústředního archivu zeměměřictví a katastru

<http://archivnimapy.cuzk.cz/> (<http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>)

Stabilní katastr: http://archivnimapy.cuzk.cz/info/text_co.html

The screenshot shows a web browser window with the URL <http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>. The page has a search bar with the text "např. Dobruška" and a "Hledat" button. Below the search bar are tabs for "Uložit kompozici", "Další archiválie", and "Další aplikace". The main content area is titled "Info" and contains the following sections:

Informace o dostupných archiváliích

Aplikace Archivní mapy slouží k rychlému vyhledání digitalizovaných mapových archiválií pomocí navigační mapy. Kromě map Ústředního archivu zeměměřictví a katastru (ÚAZK) zpřístupňuje aplikace i indikační skici stabilního katastru, které jsou uloženy v Národním archivu v Praze, v Moravském zemském archivu v Brně a v Zemském archivu v Opavě. Všem těmto archivům za spolupráci děkujeme.

Podkladovou navigační mapu je možné volit v podobě mapy nebo ortofota. Pro efektivnější práci a pro získání dalších informací je možné ji doplnit o další volitelné překryvné vrstvy, jako jsou klady listů různých historických mapování našeho území, obraz georeferencovaných a spojených císařských povinných otisků (tam, kde je k dispozici), při větším přiblížení o obraz současné katastrální mapy nebo mapy pozemkového katastru, o názvy ulic apod.

Kliknutím do navigační mapy se objeví mapy různých druhů a měřítek, které dané místo a jeho okolí zobrazují. Jedná se o tyto mapové archivní soubory:

Stabilní katastr

Císařské povinné otisky map stabilního katastru

Jsou kmenovým fondem Ústředního archivu zeměměřictví a katastru a patří mezi jeho nejžádanější a nejvyužívanější archiválie. Každé katastrální území stabilního katastru je zobrazeno na několika mapových listech nejednotných rozměrů. V navigační mapě aplikace je možné jako volitelnou překryvnou vrstvu zobrazit hranice katastrálních území stabilního katastru. Pokud není pro určité katastrální území císařský povinný otisk

... kterých případech nahrazen například tzv. originální mapou stabilního ... v pravém horním rohu náhledu označeny "OP" případně "OPRM" Více

On the right side of the page, there is a sidebar with a dark blue background containing a list of layers:

- Podkladové vrstvy
 - Mapa
 - Ortofoto
- Překryvné vrstvy
 - Stabilní katastr spojený
 - SMO5 1. vydání spojená
 - Kat. území stabilního katastru
 - Klad Toposekce 3. v. m.
 - Klad Speciální mapy 3. v. m.
 - Klad Topo S-1952 1:500 000
 - Klad Topo S-1952 1:200 000
 - Klad Topo S-1952 1:100 000
 - Klad Topo S-1952 1:50 000
 - Klad Topo S-1952 1:25 000
 - Klad Topo S-1952 1:10 000
 - Klad Topo S-1952 1:5000
 - Klad SM5
 - Klad MEN Čechy
 - Klad MEN Morava a Slezsko
 - Mapa kultur
 - Katastrální mapa
 - Mapa pozemkového katastru
 - Definiční body budov
 - Názvy ulic

At the bottom of the page, there is a yellow banner with the text "ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU (ÚAZK)" on the left, "Důležité odkazy" in the middle, and "Info 11.9.2017" on the right.

PŘEDPIS KE KRESBĚ KATASTRÁLNÍCH PLÁNŮ Druhy kultur.

Okrasné zahrady.	Ovocné zahrady.	Zelňařské zahrady.	Vinnice.	Chmelnice.	Pěstování kafřína.	Pěstování bavčických rostlin (Matiha).	Pěstování tabáku.	Suché louky.	Mokré louky.	Louky s ovocnými stromy.
Pastviny.	Obecní pastviny.	Močály.	Močály s rákosovým porostem.	Pole (role).	Kopanina nebo dočasný úhor.	Pole (role) s ovocnými stromy.	Pole (role) s olivami.	Pole (role) s vinnou révou.	Pole (role) se stromy a vinnou révou.	Rýžová pole.
W	GW									
Křoviny.	Anglické parky.	Listnaté lesy (podle vzrůstu).		Jezera, rybníky, řeky a potoky.			Jehličnaté lesy (podle vzrůstu).		Smíšené lesy.	Mláži, remízky.
Kaštanové háje.	Olivové háje.	Pískoviny a štěrkoviny.	Hliniště.				Kaštanovník.	Morské saliny.	Kamenolomy.	Nepěstovaná půda, úhor a hole-škalý.

Budovy.

◀ Hostely.
 ■ Významné budovy.
 ■ Zelené budovy (nepoužitelné).
 ■ Některé budovy (roubené spalni).
 ■ Zřícenina.

Obvyklá označení (mapové značky).

<ul style="list-style-type: none"> ••••• Zemské hranice ••••• Koryškové hranice ••••• Okrasní ••••• Černí ••••• Aluice s příkopem ••••• bez příkopu ••••• Cesty s příkopem ••••• bez příkopu ••••• Hranice vodní ••••• Stěhy pro scumary ••••• Písný 	<ul style="list-style-type: none"> ••••• Živá ploty ••••• Ploty ••••• Ploty s kamennými sloupky ••••• Zed. ••••• Kamenné mosty s pilíři ••••• Dřevěné ••••• Dřevěné mosty s kamennými pilíři ••••• Roubaný most ••••• Kamenný hráz ••••• Zemní (hlavní) hráz 	<ul style="list-style-type: none"> ••••• Šachy ••••• Mlýnský příkop ••••• Dřevěný ••••• Kamený ••••• Nádze, studna, vrtovina ••••• S kamenným potrubím ••••• S dřevěným potrubím ••••• Řeči máže ••••• Kamenná kápl ••••• Dřevěná kápl 	<ul style="list-style-type: none"> † Kamený † Dřevěný † Kamený † Dřevěný † Kamený † Dřevěný † Kamený † Dřevěný † Kamený † Dřevěný † Kamený † Dřevěný † Kamený † Dřevěný 	<ul style="list-style-type: none"> ••••• Dřevěná správní brána ••••• Kamená ••••• Kápní brána ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená 	<ul style="list-style-type: none"> ••••• Zábranka pro stromy ••••• Hranice stromy ••••• Sloupky pro stromy ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená ••••• Kamená
---	--	--	---	--	---

Pro původní měřítko.

Popis.

Pro položení měřítko.

<p>1:4 vřka OBECNÍ HRANICE.</p> <p>10 vřka Města, obce.</p> <p>6 vřka Jednotlivé budovy.</p>	<p>0 vřka Pemístní názvy ...</p> <p>15 vřka Řeky a ostatní objekty.</p>	<p>0 vřka OBECNÍ HRANICE.</p> <p>6 vřka Města, obce.</p> <p>0 vřka Jednotlivé budovy.</p>	<p>0 vřka Pemístní názvy, bažiny, lesní porosty.</p> <p>15 vřka Řeky a ostatní objekty.</p>
---	---	--	---

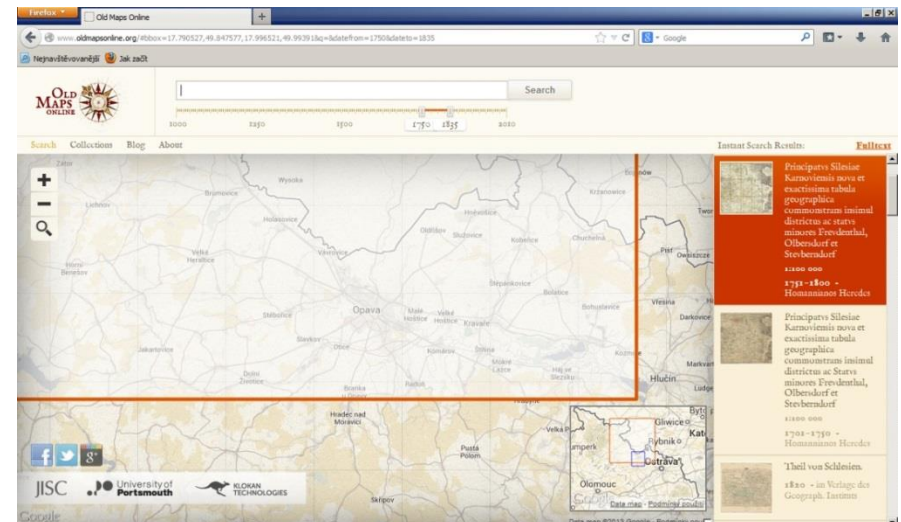
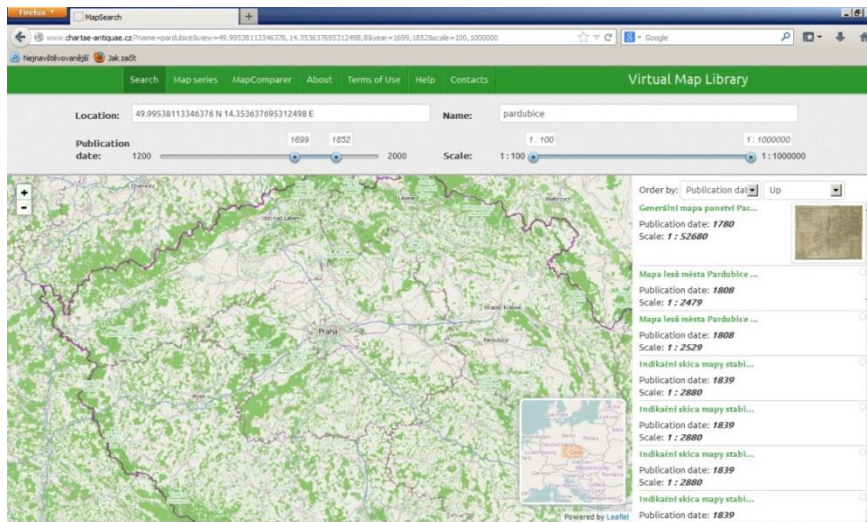

Zdroje map on-line

- Mapové portály a servery
- Virtuální mapové sbírky

Chartae-antiquae.cz

Oldmapsonline.org

Časoprostorové vyhledávání

The screenshot displays the Old Maps Online website interface. At the top, the search bar contains "Brno, Česko" and the "Timeline" filter is active. A date range slider is positioned over the map, with markers for 1850 and 1900. The map shows the city of Brno highlighted with an orange rectangle. On the right side, a list of search results is visible, including:

- Gradkartenblatt**
Morava (Česko) Gerstner, Eduard von
1876 1876 1:25 000
- Gradkartenblatt**
Brno-oblast (Česko) Gerstner, Eduard von
1876 1876 1:25 000
- Situation[s]-Plan der königl. L...**
Brno (Česko) Perna, M. C. Winkler's
Buchhandlung 1879 1879
- Neuester Situations Plan der ...**
Brno (Česko) Čermak, Jan Schiebl, I.
Anton Nitsch 1851
- Brünner-Stadtplan**
Brno (Česko) Friedr. Irrgang 1890-1914
1890-1914
- Situations-Plan der königliche...**
Brno (Česko) Doležal, Franz Fr. Karafiat
1860 1860 1:14 500
- Neuester Situations Plan der ...**
Brno (Česko) Fischer, Max Perna, M.
Anton Nitsch 1870
- Plan der inneren Stadt Brünn**

Výsledek dotazu na plány Brna z let 1850-1900

Mapa v digitálním prostředí

- Fotografování x skenování

Účel

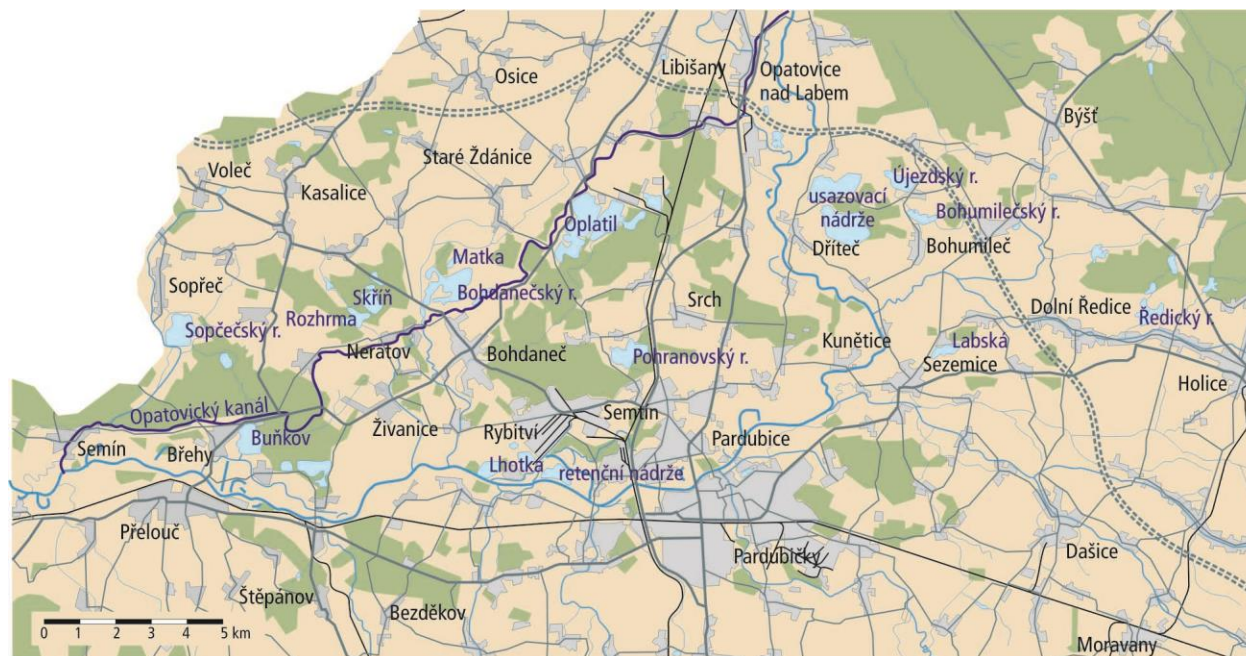
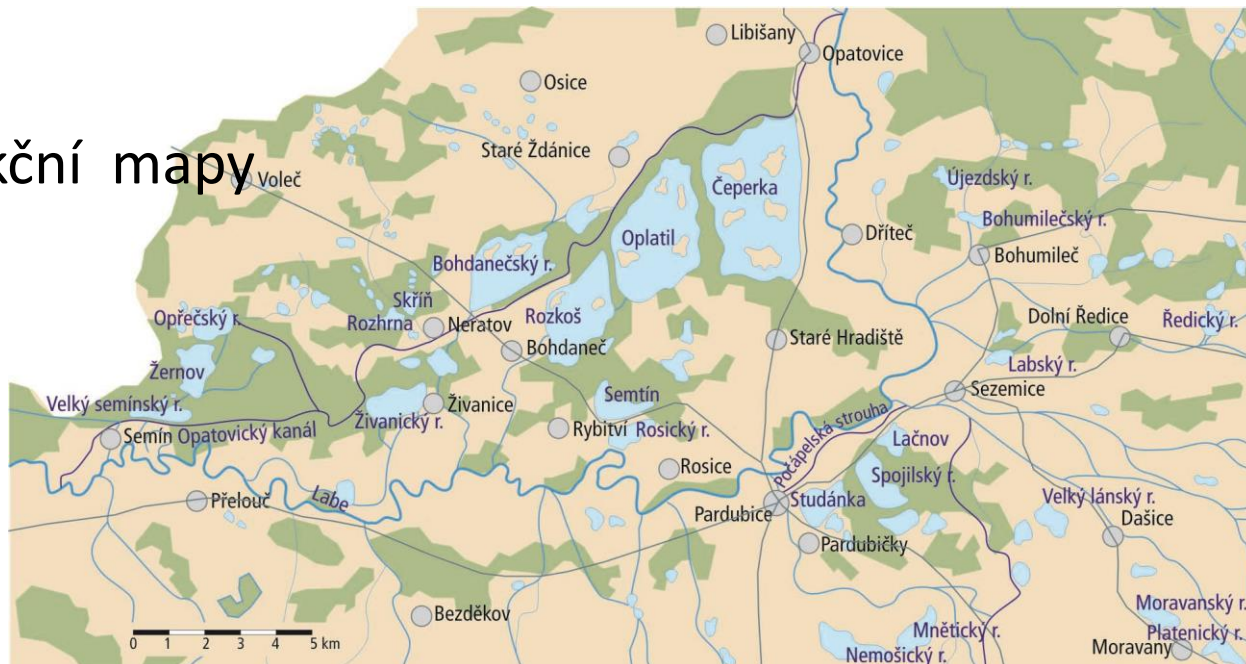
- záloha
- publikování
- vyhledávání (knihovní a archivní katalogy)
- další využití pro rekonstrukční mapy apod.

- Rastr x vektor x digitální kresba (digitální kartografie)

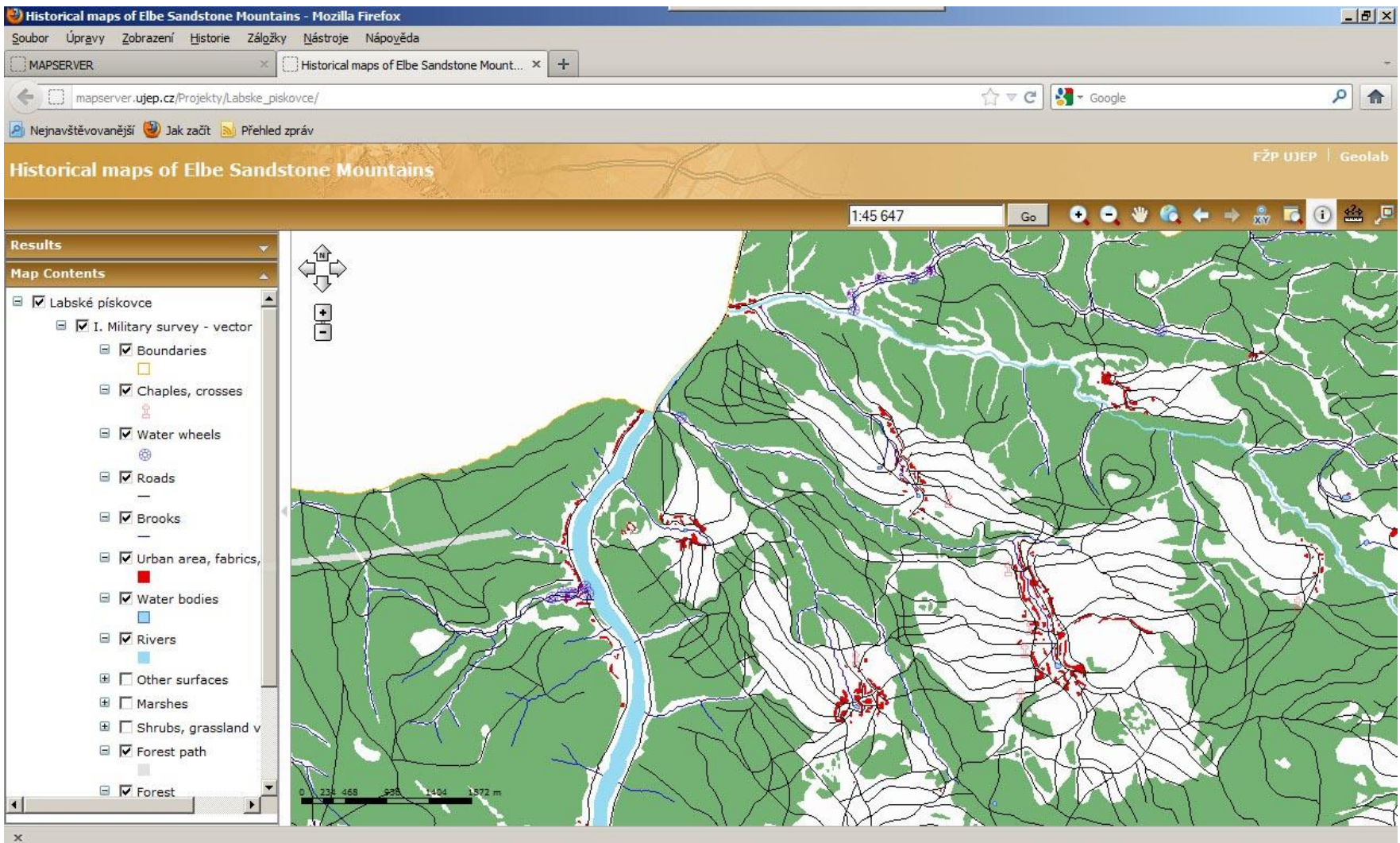

Digitální kartografie – kresba rekonstrukční mapy

Pardubická rybníčná
soustava
v 16. a ve 20. století

Publikování map online – mapový portál x mapový server

http://mapserver.ujep.cz/fzp_projekty.aspx

Publikování map online – mapový portál x mapový server

The screenshot displays a web browser window with the URL `towns.hiu.cas.cz/mapy.php`. The page features a blue navigation bar with links for 'Úvod', 'O projektu', 'Praha', and 'Mapy'. A search bar is present with the text 'Hledat'. The main content area shows a map of Prague with a historical overlay. The legend on the left is organized into three categories:

- Základní**
 - Podklad (WMS CENIA)
 - Základní mapa (WMS ČÚZK)
 - Stínovaný model reliéfu (WMS ČÚZK)
 - Názvy ulic (WMS CENIA)
 - Adresní body (WMS CENIA)
 - 2VM (WMS CENIA)
 - 3VM (WMS CENIA)
 - Topo (WMS CENIA)
- Ortofota**
 - Ortofoto 1938 (WMS IPR Praha)
 - Ortofoto 1953 (WMS IPR Praha)
 - Ortofoto 1975 (WMS IPR Praha)
 - Ortofoto 1989 (WMS IPR Praha)
 - Ortofoto 1996 (WMS IPR Praha)
 - Ortofoto 2003 (WMS IPR Praha)
 - Ortofoto (WMS ČÚZK)
- Plány Prahy**
 - Praha 1769 (J. D. Huber)
 - Praha 1791 (F. L. Herget)
 - Praha 1800 (G. A. Zúrner)
 - Praha 1816 (J. Jüttner)
 - Praha 1823 (C. Pluth)
 - Stablní katastr 1841
 - Praha 1841 (F. Schwihlík)
 - Praha 1844 (J. Seidlitz)
 - Praha 1873 (F. Hozák)
 - Praha 1875 (K. F. E. Kořistka)
 - Výškopisný plán Prahy 1889
 - Praha 189x (A. Hynek)
 - Praha 190x (F. E. Wagner)
 - Orientační plán Prahy 1909-14
 - Pohled na Prahu (1923)
 - Velká Praha (192x)
 - Velká Praha (1938)

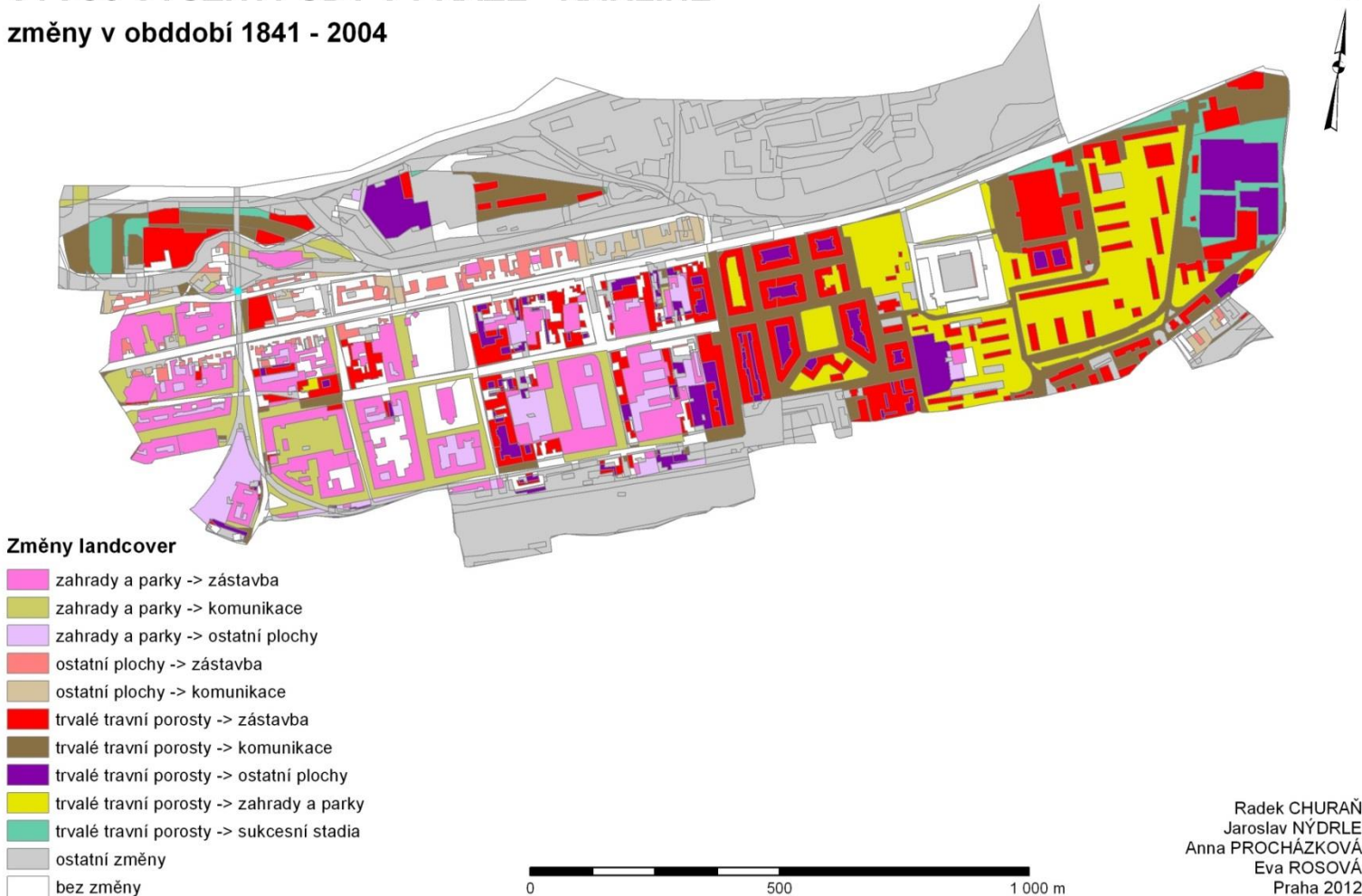
The map interface includes a scale of 1:64 000, a 5 km scale bar, and UTM coordinates: 33N: 458334 m E, 5546892 m N. The legend items are checked in the order: Základní mapa (WMS ČÚZK), Stablní katastr 1841, and Výškopisný plán Prahy 1889.

<http://towns.hiu.cas.cz>

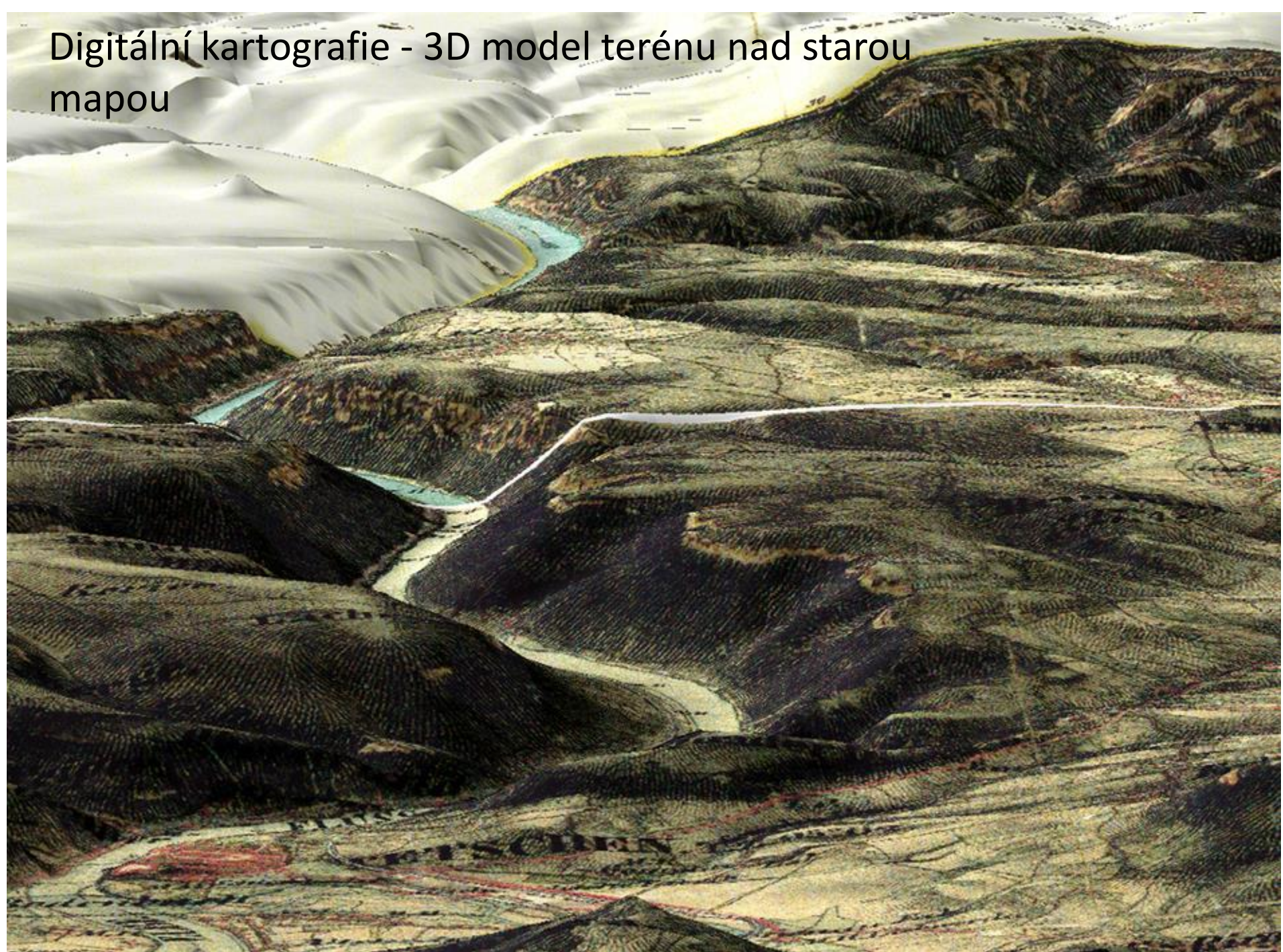
Digitální kartografie – zvektorizovaná stará mapa

VÝVOJ VYUŽITÍ PŮDY V PRAZE - KARLÍNĚ

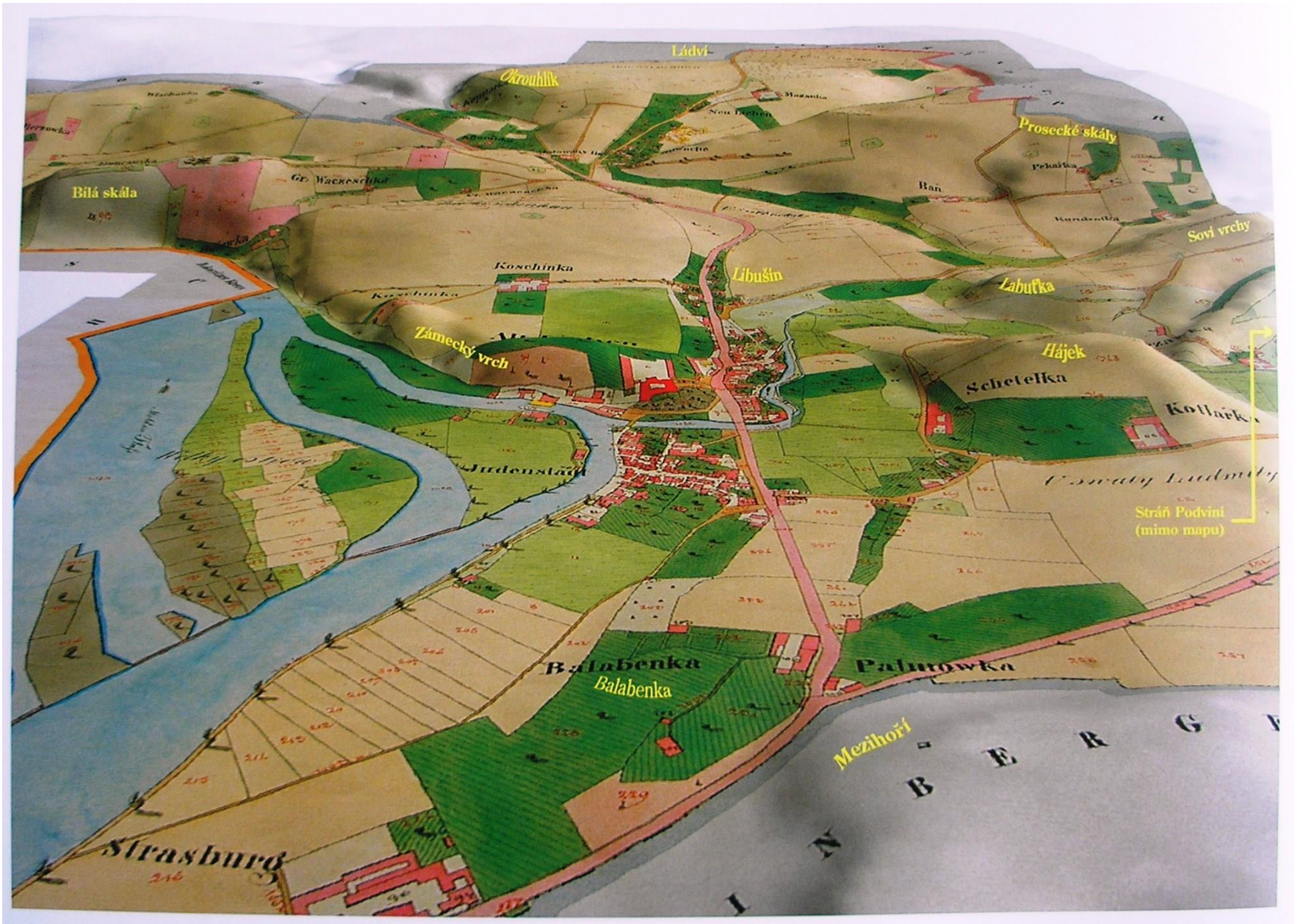
změny v období 1841 - 2004

Digitální kartografie - 3D model terénu nad starou mapou

Digitální kartografie - 3D model terénu nad starou mapou

Individuální historické prameny kartografické

Mapy malých měřítek

Čechy

Morava

Slezsko

Mapy krajů

Plány měst

Uložení starých plánů

- Archivy
- Knihovny

MZK: <http://mapy.mzk.cz/mollova-sbirka/>

Mapová sbírka UK : <http://ckis.cuni.cz>

- Muzea
- Galerie
- Spisovny stavebních úřadů příslušných měst
- Osobní fondy architektů a urbanistů

Úkol 1

- Udělejte výřezy vašeho města (dnešního rozsahu katastru) z Müllerovy mapy, I. a II. vojenského mapování. Připravte je do Powerpointu (nebo Wordu).